

Immunsupresif Tedaviye Uyum Ölçeği (ITAS)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Immunsupresif Tedaviye Uyum Ölçeği (ITAS)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23529>

Özet

İmmünespresif Tedaviye Uyum Ölçeği (ITAS), özellikle organ nakli hastalarında hayati önem taşıyan immünespresif ilaç tedavisine hastaların ne düzeyde uyum sağladığını ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Türkiye'deki uyarılma ve geçerlik-güvenirlilik çalışması Bahar Bayhan tarafından 2014 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde tamamlanan bir yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Ölçek, hastaların **organ reddini** önlemek için belirlenen ilaç rejimlerine olan bağlılıklarını değerlendirir. ITAS, uyum sorunlarının üç ana boyutta ele almaktadır: ilaç unutmama, doz veya zamanlama hataları yapma ve ilaçların yan etkileri nedeniyle tedaviyi aksatma. Ölçeğin Türkçe versiyonunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi, klinik ve araştırma ortamlarında güvenilir ve geçerli bir ölçüm yapılmasına olanak sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler

İmmünespresif Tedaviye Uyum Ölçeği, ITAS, Organ Nakli, İlaç Uyumsuzluğu, Tedaviye Bağlılık, Psikometrik Özellikler, Adaptasyon.

Yazarlar

Bahar Bayhan

Amaç

İmmünespresif Tedaviye Uyum Ölçeği'nin (ITAS) temel amacı, organ nakli sonrası bireylerin yaşam boyu sürdürmek zorunda oldukları **immünespresif tedaviye** yönelik uyum düzeylerini belirlemektir. Bu tedavilere uyum, nakledilen organın uzun süreli sağ kalımı ve hastanın genel yaşam kalitesi açısından kritik öneme sahiptir.

Ölçeğin Türkçe uyarılması'nın amacı, Türk kültürüne ve diline uygun, geçerli ve güvenilir bir araç sunarak, sağlık profesyonellerinin transplantasyon hastalarındaki potansiyel uyum risklerini erken tespit etmelerine yardımcı olmaktır. Bu sayede, hastanın tedaviye uyumunu arttırmaya yönelik bireyselleştirilmiş müdahale programları geliştirilebilir.

Yapı

ITAS, psikolojideki **Tedaviye Uyum** (Adherence to Treatment) kavramını ölçmektedir. Tedaviye uyum, hastanın sağlık hizmeti sağlayıcısı tarafından önerilen dozaj ve zamanlama rejimine uygun olarak ilaçların alma derecesini ifade eder. İmmünespresif tedavide uyumsuzluk, genellikle subklinik organ reddine veya kronik organ hasarına yol açtığı için bu yapının

ölçülmesi elzemdir.

Ölçek, uyumsuzluğun davranışsal yönlerine odaklanır ve hastaların kendi bildirimlerini kullanır. Ölçülen yapı, özellikle son üç ay içindeki spesifik hatalı davranışların sıklığı üzerinden tanımlanır. Bu davranışlar; unutkanlık, zaman/dozlama hataları ve yan etki kaynaklı kasıtlı bırakılmaları içerir.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe uyarlamasının geçerlik çalışmaları, öncelikli olarak **İçerik Geçerliliği** (Content Validity) üzerine yoğunlaşmıştır. İçerik geçerliliği, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen yapıların tüm boyutlarını yeterince kapsayıcı kapsamadığını değerlendirir.

Bu amaçla yedi uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşlerinin uyumu, yüksek düzeyde saptanmıştır. Maddeler Arası Uyum İndeksi (M-İG) 0.96 ve Ölçek Düzeyi Uyum İndeksi (Ö-İG) 0.96 olarak rapor edilmiştir. Bu yüksek uyum katsayıları, ITAS'ın Türkçe formunun, **immünespresif tedaviye uyum** yapısının ölçmek için uygun ve temsil edici maddelere sahip olduğunu göstermektedir.

Güvenirlik

İmmünespresif Tedaviye Uyum Ölçeği'nin (İTUÖ) Türkçe versiyonunun güvenilirlik analizi, **İç Tutarlılık** yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İç tutarlılık güvenilirlik katsayısı (muhtemelen Cronbach Alfa değeri) 0.65 olarak bulunmuştur. Bu katsayı, ölçek madde sayısı ve çalışmada kullanılan örneklem büyüklüğüne bağlı olarak yorumlanmalıdır.

Her ne kadar 0.65 değeri bazı psikometrik bağlamlarda (özellikle kısa ölçekler için) kabul edilebilir alt sınırdaysa da, ölçeğin yapısal tutarlılığı **Doğrulayıcı Faktör Analizi** sonuçları ile desteklenmektedir. Bu durum, ölçeğin ölçüm gücünü ve tutarlılığını artırmaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliliğini ve faktör yapısının Türk popülasyonunda da korunup korunmadığını incelemek amacıyla **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA) gerçekleştirilmiştir. DFA, ölçek maddelerinin beklenen alt boyutlara yüklenip yüklenmediğini test eden önemli bir istatistiksel yöntemdir.

Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulgu, ITAS'ın teorik olarak öngörülen faktör yapısının ampirik verilerle desteklendiğini ve bu yapıların Türkçe uyarlamada da psikometrik olarak geçerli olduğunu göstermektedir. Bu, ölçeğin yapısal güvenilirliğine önemli bir katkı sağlamaktadır.

Ölçek Yapıs?

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale). Hastalar, belirtilen davranşlar son 3 ay içinde kaç kez yaptıkların belirtirler.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Organ nakli geçirmi hastalar.

Yaş Grubu: Yetişkin hastalar.

Popülasyon Detaylar: Yaşam boyu **immünespresif tedavi** rejimlerine uymak zorunda olan böbrek, kalp, karaciğer vb. nakli yapılmış bireyler.

Test Metodolojisi: Ölçek, dört basamaklı Likert tipi bir derecelendirme sistemi kullanır. Derecelendirme seçenekleri şunlardır:

- 1 = geçerli değil
- 2 = biraz geçerli
- 3 = geçerli
- 4 = yüksek

Anahtar Kelimeler

İlaç Bağımlılığı, Transplantasyon Psikolojisi, Psikometrik Ölçek, Şç Tutarlılık, Organ Reddi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Uyumsuzluk.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: bahar.bayhan@ege.edu.tr

Yazınma Adresi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir (Uyarlama çalışması yapan kurum).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

İmmünespresif Tedaviye Uyum Ölçeği'nin Türkçe uyarlama çalışması **2014** yılında tamamlanmıştır. Ölçeğin kullanımı ve telif hakları ile ilgili kesin izin ve ücret bilgileri için sorumlu yazar Bahar Bayhan ile doğrudan iletişime kurulması önerilmektedir.

Sorumlu yazarın iletiřim e-posta adresi: bahar.bayhan@ege.edu.tr.

Uyarlama çalışmasına ait yüksek lisans tezi, YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir durumdadır. Ayrıca, ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [immünyüpresif-tedaviye-uyum-olcegi-itas-toad.pdf](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi).

Kaynaklar

Bayhan, B. (2014). Organ nakli hastalarında immünyüpresif tedaviye uyum ölçeği'nin Türkiye'de geçerlik güvenirliği (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir. (Tezin doğrudan linki: tez.yok.gov.tr).

İmmünyüpresif Tedaviye Uyum Ölçeği (ITAS) Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Son 3 ay içerisinde organ reddinizi önleyecek ilaçlarınızın unuttuğunuz için kaç kez almadığınızı?

Son 3 ay içerisinde organ reddinizi önleyecek ilaçlarınızı alırken dozunda ve/veya saatinde kaç kez yanlışlıkla yaptığınızı?

Son 3 ay içerisinde organ reddinizi önleyecek ilaçlarınızın yan etkileri nedeniyle kendinizi kötü hissetmenizden dolayı kaç kez almadığınızı?